

Θέμα πτυχιακής εργασίας:

ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

Σπουδάστριες: Κουκάκη
Παρασκευή, Πελέκα Γεωργία
Εξάμηνο: Πτυχίο ΙΙΙ, Πτυχίο ΙV
Α.Μ.: 6889, 6672

ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ:
Φύλακτος Δημήτριος

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ.....	1
ΕΝΝΟΙΑ ΚΑΙ ΜΟΡΦΕΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ.....	2
ΟΙ ΩΦΕΛΕΙΕΣ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ	5
ΤΑ ΑΡΝΗΤΙΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ.....	7
ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ.....	11
ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ.....	28
ΕΟΤ.....	29
ΣΕΤΕ.....	31
ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ	33
ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΤΩΝ ΣΥΓΧΡΟΝΩΝ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ.....	38
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ.....	45

ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ

Γενικά

Η φιλοξενία είναι από τα πρώτα στοιχεία στη ζωή του ανθρώπου. Η ανάγκη μετακίνησης των ανθρώπων μακριά από τον τόπο διαμονής τους για διάφορους λόγους (θρησκευτικούς, εμπορικούς, θεραπευτικούς, πολιτικούς), δημιούργησε τον «ξένον», ο οποίος λόγω της απομάκρυνσής του από τον τόπο μόνιμης κατοικίας του έχει πρόβλημα στην εξεύρεση τροφής και στέγης. Επειδή όμως δεν υπήρχαν τότε χώροι κατάλληλα διαμορφωμένοι να παράσχουν αυτές τις ανέσεις, το έργο αυτό αναλαμβάνουν οι δήμοι και οι πιο εύσπλαχνοι από τους ιδιώτες.

Κατά τους κλασικούς χρόνους και στη συνέχεια κατά την Ελληνιστική περίοδο, εκτός της ιδιωτικής φιλοξενίας η οποία δίνονταν από τους ιδιώτες και τους άρχοντες, εμφανίζεται και η δημόσια φιλοξενία, η οποία προσφέρονταν σε ξενώνες που λειτουργούσαν με έξοδα των τότε δήμων.

Το έθιμο της ελληνικής φιλοξενίας, μαζί με τις άλλες αρετές του ελληνικού πολιτισμού μεταδόθηκε και στους Ρωμαίους, οι οποίοι συχνά επισκεπτόταν την Αθήνα για να διδαχθούν τις τέχνες και τα γράμματα.

Ο τουρισμός όμως ουσιαστικά άρχισε να αναπτύσσεται συστηματικά και μεθοδικά, στη διάρκεια των νεότερων χρόνων, όταν οι τεράστιες βελτιώσεις στα μέσα συγκοινωνίας και επικοινωνίας, η ασφάλεια, το ανεπτυγμένο βιοτικό επίπεδο επέτρεψαν ολοένα και μεγαλύτερο αριθμό ατόμων να μετέχουν σ' αυτό το είδος της ψυχαγωγίας.

Τα ταξίδια και η επίσκεψη ξένων χωρών, η επικοινωνία του ανθρώπου με άλλους ανθρώπους και η γνωριμία με τον πολιτισμό τους, η περιπέτεια και η απόκτηση νέων εμπειριών, υπήρξαν πάντα εύλογη τάση του ανθρώπου.

ΕΝΝΟΙΑ ΚΑΙ ΜΟΡΦΕΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

Έννοια τουρισμού

Ο όρος τουρισμός συμπεριλαμβάνει το σύνολο των φαινομένων και σχέσεων που προκύπτουν από την αμοιβαία επίδραση τουριστών, τουριστικών επιχειρήσεων, τόπων φιλοξενίας και διακινήσεων, τη διαδικασία προσέλκυσης, υποδοχής και φιλοξενίας επισκεπτών, δηλαδή τουριστών και εκδρομέων.

Ο τουρισμός αποτελεί ένα σύνολο δραστηριοτήτων, προϊόντων, υπηρεσιών και παραγωγικών μονάδων, που προσφέρει μία ταξιδιωτική ή τουριστική εμπειρία όπως χαρακτηρίζεται αλλιώς σε μεμονωμένα άτομα ή ομάδες ατόμων που φεύγουν προσωρινά από τον τόπο της μόνιμης διαμονής τους και ταξιδεύουν σε κάποιο τουριστικό προορισμό της επιλογής τους με σκοπό την ικανοποίηση των αναγκών ή επιθυμιών τους.

Ο Τουρισμός είναι αποτέλεσμα της μεμονωμένης ή ομαδικής μετακίνησης ανθρώπων σε διάφορους τουριστικούς προορισμούς και είναι προσωρινού ή βραχυχρόνιου χαρακτήρα.

Μορφές τουρισμού

1. Μαζικός τουρισμός

Ως μαζικός τουρισμός θεωρείται η κατηγορία εκείνη του τουρισμού που χαρακτηρίζεται από ομαδικότητα συμμετοχής των τουριστών στις διάφορες φάσεις της τουριστικής δραστηριότητας.

2. Ατομικός τουρισμός

Ως ατομικός τουρισμός θεωρείται η αντίθεση του μαζικού τουρισμού, κατηγορία που χαρακτηρίζεται από την ανεξάρτητη

ατομική οργάνωση και εκτέλεση του ταξιδιού εκ μέρους των τουριστών.

3. Εσωτερικός τουρισμός

Ως εσωτερικός τουρισμός θεωρείται ο τουρισμός που πραγματοποιείται από τον ντόπιο τουρισμό μίας χώρας μέσα στα γεωγραφικά της όρια. Η ανάπτυξη του εσωτερικού τουρισμού μπορεί να μην είναι συναλλαγματοφόρα αλλά όμως παρουσιάζει σημαντικές οικονομικές και άλλες ωφέλειες για τη χώρα. Μια απ' αυτές είναι η συγκράτηση της εκροής συναλλάγματος, εξαιτίας της μη πραγματοποίησης εξωτερικού τουρισμού από τον ντόπιο τουρισμό.

4. Εξωτερικός τουρισμός

Ως εξωτερικός τουρισμός θεωρείται η επίσκεψη μίας χώρας από μόνιμους κατοίκους άλλων χωρών με σκοπό την ικανοποίηση τουριστικών αναγκών, ή όταν μόνιμοι κάτοικοι μίας χώρας επισκέπτονται για τον ίδιο λόγο μια άλλη χώρα.

Ο εξωτερικός τουρισμός διακρίνεται σε ενεργητικό και παθητικό.

Ενεργητικό εξωτερικό τουρισμό έχουμε όταν κάτοικοι ξένων χωρών επισκέπτονται για τουριστικούς λόγους μια χώρα οπότε έχουμε εισροή συναλλάγματος στη χώρα.

Παθητικό εξωτερικό τουρισμό έχουμε όταν μόνιμοι κάτοικοι μίας χώρας ταξιδεύουν σε ξένες χώρες για τουριστικούς λόγους, οπότε έχουμε εκροή συναλλάγματος.

5. Συνεχής τουρισμός

Συνεχή τουρισμό έχουμε όταν δε διακόπτεται κατά τη διάρκεια του έτους και κατά συνέπεια οι δραστηριότητες του δεν επηρεάζονται από τις κλιματολογικές συνθήκες που επικρατούν.

6. Εποχιακός τουρισμός

Εποχιακό τουρισμό έχουμε όταν δεν διαρκεί όλο το έτος δηλαδή οι δραστηριότητες του επηρεάζονται από τις κλιματολογικές συνθήκες που επικρατούν. (παραθερισμός, χειμερινά σπορ κλπ)

ΟΙ ΩΦΕΛΕΙΕΣ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

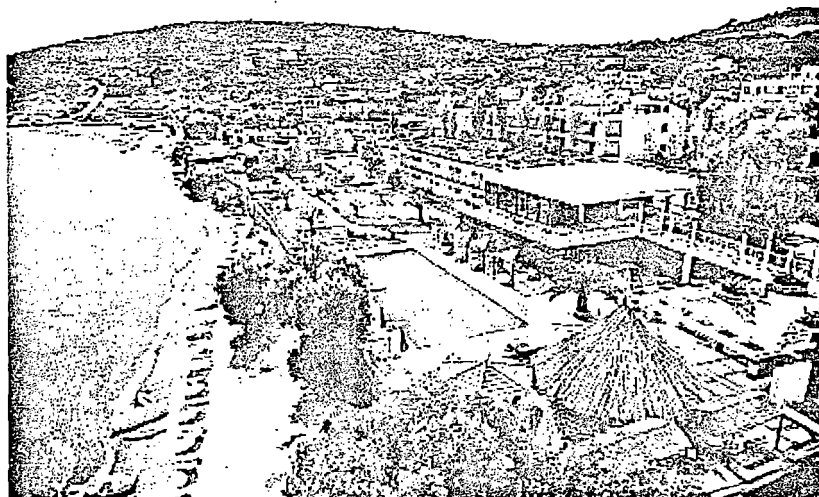
Τα οφέλη είναι κυρίως οικονομικά για την χώρα υποδοχής των τουριστών και στην προκειμένη περίπτωση για την πατρίδα μας. Είναι δε τόσο σημαντικά, ώστε να έχουν στρέψει το ενδιαφέρον τους και τις επενδυτικές δραστηριότητές τους όχι μόνο ιδιώτες, αλλά και εταιρίες, ντόπιες και ξένες και κράτη ολόκληρα στον τομέα αυτόν. Κι όσο πιο μεγάλη είναι η μάζα των επισκεπτών που εξυπηρετείται, τόσο πιο μεγάλη είναι και τα ποσά και τα κέρδη που εισπράττονται.

1. Για να εξυπηρετηθεί το πλήθος των επισκεπτών της χώρας μας, ιδιαίτερα κατά την περίοδο της τουριστικής αιχμής, για να έχουν άνετη και ευχάριστη διαμονή, οικοδομούνται ξενοδοχεία, οργανώνονται τουριστικές επιχειρήσεις, ιδρύονται εστιατόρια και διάφορα καταστήματα που καλύπτουν τις ψυχαγωγικές και καταναλωτικές ανάγκες τους. Βελτιώνονται και επεκτείνονται τα έργα υποδομής (δρόμοι, αεροδρόμια, λιμάνια), για την καλή και ταχεία εξυπηρέτηση των επισκεπτών και για να μην υστερεί η χώρα μας σε σύγκριση με τις άλλες ανταγωνιστικές, στον τομέα αυτό, χώρες. Κατ' αυτόν τον τρόπο ο τουρισμός γίνεται μοχλός οικονομικής ανάπτυξης και δημιουργίας νέων θέσεων εργασίας. Υπάρχουν περιοχές της πατρίδας μας, όπως, λόγω χάρη, μικρά νησιά, που ενώ ήταν καταδικασμένα σε εγκατάλειψη και μααρασμό, αναζωογονήθηκαν και γνώρισαν μία πρωτοφανή ανάπτυξη χάρη στον τουρισμό.
2. Η ανάπτυξη αυτή συμπληρώνεται και με τον εκσυγχρονισμό και την αρτιότερη οργάνωση των υπηρεσιών, του τομέα δηλαδή που ασχολείται με την διευκόλυνση και διεκπεραίωση των

οικονομικών δραστηριοτήτων, αλλά και γενικότερα την ικανοποίηση διάφορων αναγκών του ανθρώπου. Οι τηλεπικοινωνίες, οι συγκοινωνίες, τα ταχυδρομεία και το τραπεζικό σύστημα αποτελούν νευραλγικούς τομείς της οικονομίας ενός κράτους. Όσο πιο αποδοτική είναι η λειτουργία τους, τόσο πιο έγκαιρα και αποτελεσματικά διεκπεραιώνονται διάφορες υποθέσεις και εξυπηρετούνται οι άνθρωποι. Η έλευση, λοιπόν, πολλών επισκεπτών στη χώρα μας, η πολυπραγμοσύνη τους και οι αυξημένες απαιτήσεις τους για ταχεία εξυπηρέτηση, κατά τον τρόπο που έχουν συνηθίσει στις ανεπτυγμένες χώρες τους, επιβάλλει τη χρήση νέας τεχνολογίας, σύγχρονων μεθόδων οργάνωσης και κατάλληλη εκπαίδευση των εργαζομένων στους τομείς αυτούς. Με αυτές τις αλλαγές συντελείται η οικονομική πρόοδος.

3. Η αύξηση του αριθμού των καταναλωτών, καθώς προστίθενται και οι τουρίστες, οδηγεί σε αυξημένη ζήτηση των προϊόντων και κατά συνέπεια σε αύξηση της παραγωγής των εγχώριων προϊόντων. Γι' αυτό βασικοί κλάδοι της οικονομίας μας, κυρίως αυτοί που έχουν σχέση με την παραγωγή ειδών διατροφής, γεωργία, κτηνοτροφία, αλιεία, αναπτύσσονται και οι εργαζόμενοι σ' αυτούς αποκομίζουν σημαντικά οφέλη.
4. Εισρέει συνάλλαγμα, πολύτιμο για την στήριξη του εθνικού μας νομίσματος και για τις εμπορικές συναλλαγές με άλλα κράτη. Για όλους αυτούς τους λόγους που προαναφέρθηκαν, ο τουρισμός συμβάλλει καθοριστικά στην αύξηση του εθνικού εισοδήματος και στην άνοδο του βιοτικού μας επιπέδου.

5. Τα οφέλη από τον τουρισμό δεν είναι μόνο οικονομικά. Με την επικοινωνία και το συγχρωτισμό ανθρώπων που ανήκουν σε διαφορετικές εθνικότητες, ανταλλάσσονται απόψεις, αποκτιούνται κοινές εμπειρίες και αίρονται οι προκαταλήψεις. Έτσι, ο τουρισμός γίνεται αιτία για την συμφιλίωση και τη συνεργασία ανάμεσα στα έθνη και πετυχαίνει αποτελέσματα που θα τα ζήλευε και η καλύτερη διπλωματία.
6. Εξίσου σημαντική είναι και η μορφωτική προσφορά του τουρισμού, λόγω των αμοιβαίων πολιτιστικών ανταλλαγών ανάμεσα στους λαούς. Οι επισκέπτες μιας χώρας έχουν την ευκαιρία να γνωρίσουν τον πολιτισμό της, την ιστορία της, τα ήθη και τα έθιμα της, το φυσικό περιβάλλον, τη γλώσσα, την τέχνη και τα σύγχρονα επιτεύγματά της. Αλλά και αντίστροφα, φέρνοντας μαζί τους και έναν διαφορετικό τρόπο ζωής, διαφορετική νοοτροπία και αξίες, εμπλουτίζουν τη ζωή των ντόπιων με νέα στοιχεία.

ΤΑ ΑΡΝΗΤΙΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

Τα στοιχεία αυτά δεν έχουν, όμως, πάντα θετικά αποτελέσματα.

1. Αν οι αμοιβαίες πολιτιστικές ανταλλαγές ανάμεσα στους λαούς είναι αναγκαίες και πολύτιμες για τον εμπλουτισμό κάθε ανθρώπινης δημιουργίας με νέα στοιχεία και συνεπώς για την εξέλιξη του πολιτισμού, η δουλική μίμηση ξένων πολιτιστικών στοιχείων οδηγεί στη νόθευση και σταδιακά στην ακύρωση της πολιτιστικής μας ιδιαιτερότητας. Αυτό οφείλεται στην πνευματική και ηθική αλλοτρίωση της κοινωνίας μας που δημιούργησε και δημιουργεί τον ελληνικό πολιτισμό. Εφόσον, λοιπόν, υιοθετούμε τον τρόπο ζωής που φέρνουν μαζί τους οι τουρίστες και απαρνιόμαστε το δικό μας αλλοιώνεται ο πολιτισμός μας. Η αλλοίωση αυτή σήμερα έχει δυστυχώς εισχωρήσει σε παραδοσιακές αξίες με τις οποίες γαλουχήθηκαν γενιές Ελλήνων. Θα μπορούσαμε, για παράδειγμα, να αναφέρουμε την φιλοξενία, αυτή τη σπουδαία εκδήλωση φιλαλληλίας, η οποία αρχίζει να εκλείπει από τη ζωή μας για οικονομικά ανταλλάγματα. Και αντί γι' αυτές τις αρχές ζωής εισάγουμε τον ατομισμό, την απληστία και τη διαφθορά.
2. Δεν αλλοιώνεται μόνο η πολιτιστική μας φυσιογνωμία, αλλά εκποιείται και εθνική μας περιουσία. Ο τουρισμός, όπως είδαμε, είναι μια επικερδής επιχείρηση. Για το λόγο αυτό ισχυροί οικονομικοί παράγοντες του εξωτερικού σπεύδουν να καρπωθούν τα οφέλη, επενδύοντας μεγάλα ποσά για την αγορά γης και οικημάτων. Με τις αγορές αυτές ένα μέρος της εθνικής μας περιουσίας γίνεται ιδιοκτησία ξένων.

3. Το εύκολο και μεγάλο κέρδος που αφήνουν οι ασχολίες με τον τουρισμό, έστρεψαν πολλούς, οι οποίοι πρωτίτερα ασκούσαν κάποιο άλλο επάγγελμα, ναυτικοί, βιοτέχνες κλπ σε τουριστικά επαγγέλματα. Αυτή η ανισομέρεια στην ανάπτυξη των κλάδων της οικονομίας μας, πέρα από τις επιπτώσεις που ήδη έχει, παραδείγματος χάρη, αύξηση των εισαγωγών σε είδη που δεν επαρκούν, μπορεί να αποβεί ακόμα και καταστροφική, αν για οποιοδήποτε λόγο ο τουρισμός παρουσιάσει μεγάλη και παρατεταμένη ύφεση.

4. Καταστρέφεται το περιβάλλον, το φυσικό και το πολιτιστικό. Για να ικανοποιηθούν οι ανάγκες του μαζικού τουρισμού, αλλά και για να εξυπηρετήσουν τα συμφέροντά τους, ορισμένοι κερδοσκόποι δεν διστάζουν να κακοποιήσουν αυτό στο οποίο οφείλουν τον πλούτο τους, το περιβάλλον. Ρυπαίνονται οι ακτές και οι θάλασσες, αποψιλώνονται και οικοδομούνται δάση και παραλίες, παραμορφώνεται η αισθητική του τοπίου και η παραδοσιακή αρχιτεκτονική του, καταπατούνται αρχαιολογική χώροι και εξαφανίζονται οι θησαυροί τους. Έτσι, δείχνουν την αχαριστία τους και προς τη φύση και προς τους προγόνους μας για ο,τι πολύτιμο μας προσέφεραν.

5. Τέλος, η μαζική προσέλευση τουριστών, κατά τη θερινή κυρίως περίοδο, δημιουργεί πολλές δυσκολίες παραθερισμού των ντόπιων. Οι δυσκολίες αυτές έχουν σχέση με τη μετακίνησή τους, την άνετη, ήσυχη και ευχάριστη διαμονή τους στον τόπο όπου παραθερίζουν.

Ο τουρισμός είναι αναμφισβήτητα πολύτιμη πηγή εσόδων για ιδιώτες και για το κράτος. Αναμφισβήτητες είναι, όμως, και οι επικίνδυνες παρενέργειές του. Γι' αυτό χρέος και συμφέρον της πολιτείας και των πολιτών είναι να διαμορφώσουν όλους εκείνους τους όρους που απαιτούνται, προγραμματισμό, έλεγχο, παιδεία και κατάλληλη αγωγή, ώστε να περιοριστούν ή και να εκλείψουν τα αρνητικά αποτελέσματά του.

ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

Η τουριστική οικονομία είναι ένας δυναμικός κλάδος οικονομικής δραστηριότητας που μελετά τις οικονομικές σχέσεις που αναπτύσσονται κατά τη διαδικασία παραγωγής – κατανάλωσης ή χρήσης τουριστικών προϊόντων και υπηρεσιών που προορίζονται για την ικανοποίηση των τουριστικών αναγκών ή επιθυμιών του ανθρώπου σε δεδομένο τουριστικό προορισμό και χρόνο.

Όπως είναι γνωστό, οι άνθρωποι που ζουν σε ανεπτυγμένες κοινωνίες, εκτός από βιοτικές ανάγκες έχουν κι άλλες ανάγκες ή επιθυμίες μεταξύ των οποίων και τουριστικές.

Για την ικανοποίηση όμως των τουριστικών αναγκών ή επιθυμιών πρέπει να παραχθούν τουριστικά προϊόντα και υπηρεσίες. Η παραγωγή αυτών προϋποθέτει ορισμένες ενέργειες από την μεριά των ανθρώπων δηλαδή την ανάπτυξη παραγωγικής δραστηριότητας και ακόμα την ύπαρξη τουριστικών πόρων που όπως είναι γνωστό βρίσκονται σε ανεπάρκεια.

Μιλώντας ακαδημαϊκά θα μπορούσε κανείς να ορίσει την τουριστική οικονομία ως μέρος της συνολικής οικονομίας που μελετά και αναλύει τις οικονομικές σχέσεις που αναπτύσσονται κατά την παραγωγή και κατανάλωση/χρήση των τουριστικών προϊόντων ή υπηρεσιών σε δεδομένο τουριστικό προορισμό και χρόνο.

Η εξέλιξη του τουρισμού και η σύγχρονη ανάπτυξή του που κατά κύριο λόγο του εξασφάλισε μια καίρια θέση ανάμεσα στις διάφορες παραγωγικές δραστηριότητες του ανθρώπου, έπαιξε καθοριστικό ρόλο στον προσανατολισμό της επιστημονικής έρευνας και ανάλυσης στη συστηματική μελέτη των διάφορων

προβλημάτων της τουριστικής οικονομίας, ανοίγοντας έτσι το δρόμο της αποτελεσματικότερης αντιμετώπισής τους, ενδεχομένως δε και της οριστικής επίλυσής τους.

Συνοψίζοντας, μπορεί να ειπωθεί ότι η τουριστική οικονομία ως ιδιαίτερος κλάδος οικονομικής δραστηριότητας που συνεχώς εξελίσσεται γεννήθηκε από την ανάγκη μελέτης και ανάλυσης των οικονομικών σχέσεων που αναπτύσσονται μεταξύ εκείνων που με οποιοδήποτε τρόπο ασκούν τις διάφορες οικονομικές λειτουργίες της τουριστικής οικονομίας.

Το αντικείμενο της τουριστικής οικονομίας

Η τουριστική οικονομία αναλύει τους τρόπους με τους οποίους ένα οργανωμένο κοινωνικό σύνολο με κρατική υπόσταση παίρνει αποφάσεις σχετικά με τα παρακάτω προβλήματα:

- A) Ποια τουριστικά προϊόντα και υπηρεσίες που θα παραχθούν σε μια ορισμένη χρονική περίοδο καθώς επίσης σε τι ποσότητες / ποιότητες και ποικιλίες.
- B) Πώς θα παραχθούν τα τουριστικά αυτά προϊόντα και υπηρεσίες, δηλαδή με τι πόρους και τεχνολογία.
- Γ) Πώς θα γίνει η διανομή αυτών των προϊόντων και υπηρεσιών μεταξύ των τουριστών.
- Δ) Πώς θα αναπτυχθεί και εξελιχθεί διαχρονικά η τουριστική οικονομία.

Αναλυτικότερα

- A) Τόσο η ποσότητα όσο και η ποιότητα και η ποικιλία των τουριστικών προϊόντων και υπηρεσιών που παράγονται σε μια

χώρα σε μια ορισμένη χρονική περίοδο, μεταβάλλονται συνεχώς. Η παραγωγή ορισμένων τουριστικών προϊόντων αυξάνεται ενώ άλλων μειώνεται ή αναστέλλεται προσωρινά ή μόνιμα αν αυτό κριθεί σκόπιμο.

Β) Τα διάφορα τουριστικά προϊόντα και οι υπηρεσίες που παράγονται σε μια χώρα μπορούν να παραχθούν με μεθόδους που πολλές φορές διαφέρουν μεταξύ τους. Τα ερωτήματα που αυτόματα γεννιούνται είναι ποιος και με ποιο τρόπο αποφασίζει για την μέθοδο που θα χρησιμοποιηθεί για την παραγωγή και τουριστικών υπηρεσιών προϊόντων.

Γ) Θα πρέπει να ειπωθεί ότι κάθε χώρα υποδοχής τουριστών έχει το δικό της τρόπο να λύνει το πρόβλημα της διανομής των τουριστικών προϊόντων και υπηρεσιών που παράγει. Αυτό δεν είναι αποτέλεσμα αποφάσεων που παίρνουν απομονωμένοι παράγοντες ή ομάδες παραγόντων της τουριστικής προσφοράς αλλά του τρόπου με τον οποίο είναι οργανωμένη η χώρα υποδοχής τουριστών.

Δ) Μια τουριστική οικονομία αναπτύσσεται και προοδεύει όταν αυξάνει διαχρονικά τον όγκο της παραγωγής της. Έτσι ώστε σε κάθε τουρίστα ντόπιο ή ξένο να αντιστοιχούν συνεχώς περισσότερα τουριστικά προϊόντα και υπηρεσίες. Η ικανοποίηση των τουριστικών αναγκών ή επιθυμιών των ντόπιων ή ξένων τουριστών εξαρτάται μέχρι ενός σημείου και από την ανάπτυξη της τουριστικής οικονομίας της χώρας υποδοχής τους. Ο πιο σίγουρος τρόπος να μπει μια τουριστική οικονομία στο δρόμο της ανάπτυξης και της προόδου είναι να αυξάνονται οι τουριστικές ανάγκες των ντόπιων και ξένων τουριστών ολοένα και περισσότερο.

Οι βασικές διακρίσεις της τουριστικής οικονομίας

Η τουριστική οικονομία μπορεί βασικά να διακριθεί στη θεωρητική τουριστική οικονομία και στην εφαρμοσμένη τουριστική οικονομία ή τουριστική πολιτική, όπως συνηθίζεται να χαρακτηρίζεται.

A) Θεωρητική τουριστική οικονομία

Η θεωρητική τουριστική οικονομία ασχολείται με την ερμηνεία των διάφορων γεγονότων που λαμβάνουν χώρα στον κλάδο οικονομικής δραστηριότητας για τον οποίο ο λόγος, καθώς επίσης με τη διατύπωση νόμων, αρχών και κανόνων και την κατασκευή μοντέλων που βασίζονται σε γενικεύσεις που μπορούν να γίνουν για όλους όσους ασκούν τις διάφορες οικονομικές λειτουργίες της τουριστικής οικονομίας, όπως είναι για παράδειγμα ο τουρίστας, ο ξενοδόχος, ο μεγάλος ταξιδιωτικός οργανισμός κλπ. Επειδή όμως οι νόμοι, αρχές, θεωρίες και μοντέλα σε γενικεύσεις που βασίζονται σε οικονομικά γεγονότα τα οποία πολλές φορές δεν μπορούν να εκφραστούν ποσοτικά με ακρίβεια, εκφράζονται συχνά με στατιστικές πιθανότητες ή μέσους όρους. Όπως είναι φυσικό, κάθε άλλο παρά στην πράξη είναι να βρει κανείς μεμονωμένες περιπτώσεις που δεν συμφωνούν με τις γενικεύσεις αυτές. Για παράδειγμα αν αυξηθεί η τιμή ενός συγκεκριμένου τουριστικού πακέτου στην τουριστική αγορά, περιμένει κανείς συνήθως από τους παραγωγούς του πακέτου αυτού, δηλαδή τους μεγάλους ταξιδιωτικούς οργανισμούς, να αντιδράσουν φυσιολογικά με αύξηση της ποσότητας των πακέτων που παράγουν. Ενδέχεται όμως κάποιος μεγάλος ταξιδιωτικός οργανισμός που δεν ενδιαφέρεται να μεγιστοποιήσει ακόμα

περισσότερο τα κέρδη του, να μειώσει την παραγωγή του όταν αυξηθεί στην τουριστική αγορά η τιμή του πακέτου που παράγει, μια και θα μπορεί πια να πραγματοποιηθεί το ίδιο ακριβώς καθαρό χρηματικό εισόδημα με μικρότερη παραγωγή, δηλαδή με λιγότερο κόπο και χαμηλότερο συνολικό κόστος παραγωγής, εφόσον βέβαια οι τιμές των παραγωγικών συντελεστών του πακέτου παραμείνουν αμετάβλητες.

Παρά τις οποιαδήποτε αδυναμίες του, γενικεύσεις και αφαιρέσεις από την πραγματικότητα μπορεί να είναι πάρα πολύ χρήσιμες, αρκεί να επαληθεύονται από τα οικονομικά στοιχεία και να γίνεται κατάλληλη ερμηνεία και χρήση τους από τους οικονομολόγους. Αντίθετα η πράξη στοιχείων χωρίς γενικεύσεις δε διευκολύνουν ούτε την κατανόηση των διάφορων θεμάτων της τουριστικής οικονομίας, αλλά ούτε και τον προγραμματισμό των μέτρων της τουριστικής πολιτικής που θα συμβάλουν αποφασιστικά στην αποτελεσματική αντιμετώπιση των οικονομικών προβλημάτων της.

Μετά τη χρησιμοποίηση πραγματικών δεδομένων για να διατυπωθούν γενικεύσεις, δηλαδή οικονομικοί νόμοι, αρχές, θεωρίες ή για να κατασκευαστούν μοντέλα, μπορούν να χρησιμοποιηθούν και πάλι στοιχεία και δεδομένα από το πραγματικό κόστος και συγκεκριμένα από την πραγματική συμπεριφορά των ατόμων και των άλλων οικονομικών μονάδων, σχετικά με την παραγωγή και κατανάλωση ή χρήση τουριστικών προϊόντων και περιουσιών και αυτό για να μπορεί να ελέγχεται περιοδικά η αξιοπιστία των γενικεύσεων αυτών.

Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι οι οικονομικές γενικεύσεις, εφόσον δεν έχουν ξεπεραστεί χρονικά, μπορούν να βοηθήσουν κάποιον να καταλάβει τι σημαίνει σε δοσμένο χρόνο σε μια

τουριστική οικονομία και στους διάφορους υποκλάδους της οικονομικής της δραστηριότητας. Γι' αυτό και είναι απαραίτητο να ελέγχονται κατά διαστήματα οι οικονομικές θεωρίες και κυρίως αυτές που έχουν διατυπωθεί παλιότερα, για να διαπιστωθεί αν εξακολουθούν να ισχύουν επειδή άλλαξαν ορισμένα οικονομικά δεδομένα.

Σε ό,τι αφορά στη χρησιμοποίηση μοντέλου στην τουριστική οικονομία θα πρέπει να ειπωθεί ότι υπάρχει το ενδεχόμενο ο οικονομολόγος που το κατασκευάζει να κάνει τόσο μεγάλη αφαίρεση ώστε να μην έχει αυτός σχέση με την πραγματικότητα. Επίσης μπορεί αυτός να μη διακρίνει σωστά μεταξύ σχετικών και άσχετων γεγονότων για να κατασκευάσει ένα μοντέλο που θα έχει τέτοιες ατέλειες, ώστε να μη μπορεί να χρησιμοποιηθεί σαν αποτελεσματικό εργαλείο ανάλυσης οικονομικών προβλημάτων και τούτο γιατί οι οικονομικές αρχές που θα διατυπωθούν με βάση αυτό δεν μπορεί παρά να είναι λανθασμένες.

Συμπερασματικά μπορεί να ειπωθεί ότι τα οικονομικά μοντέλα, γενικά, αποτελούν ατελείς προσεγγίσεις της πραγματικότητας. Στην τουριστική οικονομία χρησιμοποιούνται από τους οικονομολόγους για να διαπιστώσουν τι συμβαίνει σε αυτή.

B) Εφαρμοσμένη τουριστική οικονομία

Η εφαρμοσμένη τουριστική οικονομία ή τουριστική πολιτική, ασχολείται με τα μέτρα που παίρνουν οι φορείς της πολιτικής εξουσίας τόσο για να προωθήσουν την ανάπτυξη ή μεγέθυνση της τουριστικής οικονομίας όσο και για να

αντιμετωπίσουν αποτελεσματικά τα διάφορα προβλήματα που αναπόφευκτα δημιουργούνται διαχρονικά.

Μιλώντας περισσότερο ακαδημαϊκά θα μπορούσε να πει κανείς ότι η τουριστική πολιτική ασχολείται με τον έλεγχο ή τον επηρεασμό της πολιτικής συμπεριφοράς ή των συνεπειών της στα διάφορα μεγέθη της τουριστικής οικονομίας. Με βάση τις οικονομικές αρχές που έχουν διατυπωθεί στη θεωρία της τουριστικής οικονομίας και γενικότερα στη θεωρητική οικονομία, όχι μόνο είναι δυνατόν να προβλεφθεί τι διαδραματίζεται στην τουριστική οικονομία αλλά και να προβλεφθούν έγκαιρα ενδεχόμενες μελλοντικές εξελίξεις σε αυτήν που μπορεί να είναι επιθυμητές ή ανεπιθύμητες. Με την άσκηση τουριστικής πολιτικής εκ μέρους της πολιτικής εξουσίας είναι δυνατόν να ληφθούν τέτοιου είδους εξελίξεις και ακόμα να αντιμετωπισθούν αποτελεσματικά οι συνέπειές τους.

Συνεπώς με τις σύγχρονες αντιλήψεις, η τουριστική πολιτική αποτελεί ενιαίο σύστημα αρχών, κανόνων και μεθόδων εσκεμμένης επέμβασης του κράτους στην τουριστική οικονομία με σκοπό την ικανοποίηση όλων εκείνων που με οποιαδήποτε τρόπο ασκούν τις διάφορες οικονομικές λειτουργίες της τουριστικής οικονομίας και γενικότερα τη μεγιστοποίηση της ευημερίας τους.

Για να είναι όμως αποτελεσματική η άσκηση της τουριστικής πολιτικής, θα πρέπει οι στόχοι που θέτουν κάθε φορά οι φορείς της πολιτικής εξουσίας να είναι ρεαλιστικοί, δηλαδή πραγματοποιήσιμοι, και κυρίως να διατυπώνονται με ακρίβεια και σαφήνεια. Πέρα από αυτό όμως θα πρέπει να εξετάζονται προσεχτικά οι επιπτώσεις των εναλλακτικών μέτρων της τουριστικής πολιτικής, η δυνατότητα λήψης τους, καθώς επίσης και το κόστος τους.

Επίσης θα πρέπει να ειπωθεί ότι επειδή τα προβλήματα και οι συνθήκες που επικρατούν σε μια τουριστική οικονομία μεταβάλλονται διαχρονικά και πολλές φορές γρηγορότερα από ότι μπορεί να υπολογιστεί, είναι ανάγκη η τουριστική πολιτική που εφαρμόζεται να αναθεωρείται και να αναπροσαρμόζεται κατά διαστήματα ώστε να μη χάνει αυτή την αποτελεσματικότητά της.

Η σχέση μεταξύ οικονομικής και τουριστικής οικονομίας

Ένα θέμα που ενδιαφέρει άμεσα είναι να διευκρινιστεί η σχέση που υπάρχει ανάμεσα στην οικονομική και την τουριστική οικονομία.

Η οικονομική όπως είναι γνωστό, περιγράφει και αναλύει τους τρόπου με τους οποίους μια κοινωνία παίρνει αποφάσεις σχετικά με την παραγωγή, διάθεση και διανομή διαφόρων υλικών και άυλων αγαθών. Με άλλα λόγια η οικονομική ασχολείται με τις οικονομικές εκείνες σχέσεις που αναπτύσσονται μεταξύ των μελών του κοινωνικού συνόλου και που έχουν σαν σκοπό την ικανοποίηση των αναγκών ή επιθυμιών τους στο μέτρο πάντα του δυνατού.

Η τουριστική οικονομία σύμφωνα με όσα εκτέθηκαν πιο πάνω ασχολείται και αυτή με τις οικονομικές σχέσεις που αναπτύσσονται μεταξύ των μελών του κοινωνικού συνόλου και συγκεκριμένα αποτελεσματικά και μόνο με αυτές που τείνουν στην ικανοποίηση ορισμένων αναγκών ή επιθυμιών, για την ακρίβεια δε αυτών που χαρακτηρίζονται σαν τουριστικές ανάγκες ή επιθυμίες.

Από την παράθεση των δύο ορισμών βγαίνει το συμπέρασμα ότι τόσο η οικονομική όσο και η τουριστική οικονομία ανήκουν στις κοινωνικές επιστήμες. Επίσης διαπιστώνονται ότι τόσο η μία

όσο και η άλλη έχουν ως αντικείμενο τις σχέσεις τις οικονομικές που φυσιολογικά αναπτύσσονται από την ομαδική διαβίωση των ανθρώπων σε οργανωμένα κοινωνικά σύνολα με κρατική υπόσταση και μάλιστα αποκλειστικά με εκείνες που σκοπεύουν στην ικανοποίηση ανθρώπινων αναγκών η επιθυμιών.

Άλλη σχέση που υπάρχει μεταξύ οικονομικής και τουριστικής οικονομίας είναι ότι η τελευταία αναμφίβολα αποτελεί αυτοτελή κλάδο οικονομικής δραστηριότητας που βασίζεται στις γενικές αρχές της πρώτης, δηλαδή της οικονομικής, από την οποία διαχωρίστηκε μεν άμεσα, αλλά εξακολουθεί να συνδέεται έμμεσα με αυτή. Επίσης υπάρχει στενή σχέση ανάμεσα στην οικονομική και τουριστική οικονομία από το γεγονός ότι και οι δύο έχουν σαν αντικείμενο την μελέτη και την ανάλυση οικονομικών φαινομένων, που αναφέρονται στην οικονομική δραστηριότητα του ανθρώπου σαν μέλος ενός οργανωμένου κοινωνικού συνόλου με κρατική υπόσταση.

Τα βασικά προβλήματα της τουριστικής οικονομίας

Όπως είναι γνωστό, όλες οι κοινωνίες ανεξάρτητα από τον τόπο, χρόνο και επίπεδο ανάπτυξης ή μεγέθυνσης τους αντιμετωπίζουν το θεμελιώδες οικονομικό πρόβλημα και στην τουριστική οικονομία που προκύπτει από δύο βασικές και απόλυτα συνδεδεμένες διαπιστώσεις:

A) Τον πρακτικά απεριόριστο αριθμό των τουριστικών αναγκών ή επιθυμιών των ανθρώπων σε συνδυασμό με το πρόβλημα της ιεραρχικής τους.

B) Τους περιορισμένους ή σπάνιους τουριστικούς πόρους που έχουν οι άνθρωποι στη διάθεσή τους για να ικανοποιήσουν τις

απεριόριστες τουριστικές ανάγκες ή επιθυμίες τους, σε σχέση πάντα με τη δυνατότητα που υπάρχει για εναλλακτική χρήση των πόρων αυτών.

Το πρόβλημα λοιπόν αυτό που αποτελεί άλλωστε και το λόγο ύπαρξης της τουριστικής οικονομίας, περιλαμβάνει ένα μεγάλο αριθμό ειδικότερων προβλημάτων, όπως είναι εκείνο της παραγωγής τουριστικών αγαθών, του καθορισμού της τιμής διάθεσής τους, της απασχόλησης στις τουριστικές επιχειρήσεις κλπ.

Τα βασικά προβλήματα της τουριστικής οικονομίας είναι τέσσερα και συγκεκριμένα:

A) Το πρόβλημα της αποτελεσματικής και άριστης κατανομής ή χρησιμοποίησης των περιορισμένων ή σπάνιων τουριστικών πόρων.

B) Το πρόβλημα της διατήρησης της σταθερότητας της τουριστικής οικονομίας.

Γ) Το πρόβλημα της ανάπτυξης ή μεγέθυνσης της τουριστικής οικονομίας και κατ' επέκταση της παραγωγικής της δυναμικότητας.

Δ) Το πρόβλημα της δίκαιης διανομής της τουριστικής παραγωγής ή του τουριστικού εισοδήματος.

Σε μια μεικτή οικονομία τα πιο πάνω βασικά προβλήματα της τουριστικής οικονομίας λύνονται συνήθως με το μηχανισμό της τουριστικής αγοράς. Έτσι λοιπόν η επίτευξη της άριστης κατανομής τουριστικών πόρων, η διατήρηση της σταθερότητας της τουριστικής οικονομίας, ανάπτυξη ή μεγέθυνσή της, καθώς επίσης η διανομή του τουριστικού εισοδήματος αφήνονται στο μηχανισμό της τουριστικής αγοράς. Στις μεικτές οικονομίες οι κυριότερες αποφάσεις στην τουριστική οικονομία παίρνονται διαμέσου του

μηχανισμού των τιμών που λειτουργούν στην ανταγωνιστική τουριστική αγορά. Εξαιτίας αυτού η τουριστική αγορά κατευθύνει, ρυθμίζει και συντονίζει τις διάφορες αποφάσεις που παίρνουν καθημερινά οι δύο βασικές αυτοτελείς οικονομικές μονάδες της τουριστικής οικονομίας, δηλαδή οι τουριστικές επιχειρήσεις από τη μία μεριά και από την άλλη οι τουρίστες. Κατά συνέπεια ο ρόλος που διαδραματίζει το κράτος στις τουριστικές οικονομίες του οικονομικού συστήματος για το οποίο ο λόγος είναι συμπληρωματικός εκείνου της τουριστικής αγοράς, δηλαδή του μηχανισμού των τιμών.

Στις ελεγχόμενες οικονομίες που είναι γνωστές σαν κεντρικά προγραμματισμένες ή σοσιαλιστικές οικονομίες, οι κυριότερες αποφάσεις στην τουριστική οικονομία παίρνονται από το κράτος ή μια κεντρική αρχή και όχι διαμέσου του μηχανισμού της τουριστικής αγοράς. Εξαιτίας αυτού το κράτος και όχι η τουριστική αγορά κατευθύνει και συντονίζει τις διάφορες αποφάσεις που παίρνουν καθημερινά οι δύο βασικές αυτοτελείς οικονομικές μονάδες της τουριστικής οικονομίας, δηλαδή οι τουριστικές επιχειρήσεις και οι τουρίστες. Κατά συνέπεια ο ρόλος του κράτους στις τουριστικές οικονομίες του οικονομικού συστήματος για το οποίο ο λόγος είναι κυριαρχικός, ενώ ο ρόλος της τουριστικής αγοράς είναι συμπληρωματικός.

Όπως έχει αποδειχθεί στην πράξη, ο μηχανισμός της τουριστικής αγοράς κάθε άλλο παρά λύνει ικανοποιητικά τα βασικά προβλήματα της τουριστικής οικονομίας γιατί ο μηχανισμός αυτός παρουσιάζει ορισμένες ατέλειες ή αδυναμίες.

Επειδή ακριβώς ο μηχανισμός της τουριστικής αγοράς παρουσιάζει μία σειρά από αδυναμίες και ατέλειες το σύγχρονο κράτος επεμβαίνει για να τις διαμορφώσει ή να τις θεραπεύσει στο

μέτρο του εφικτού, ώστε να αποτραπούν ανεπιθύμητες εξελίξεις στην τουριστική οικονομία που πιθανόν να έχουν αρνητικές επιπτώσεις και σε άλλους κλάδους οικονομικής δραστηριότητας, σε τελευταία δε ανάλυση και σε αυτήν ακόμη την εθνική οικονομία. Η επέμβαση αυτή του κράτους στην τουριστική οικονομία γίνεται με την τουριστική πολιτική, που αποβλέπει κατά βάση στη διαμόρφωση ή θεραπεία των ατελειών αυτών του μηχανισμού της τουριστικής αγοράς. Έτσι λοιπόν μπορεί να ποθεί ότι η τουριστική πολιτική προσπαθεί να δώσει λύση στα βασικά προβλήματα της τουριστικής οικονομίας και συγκεκριμένα:

Α) Στο πρόβλημα της αποτελεσματικής ή άριστης κατανομής ή χρησιμοποίησης των διαθέσιμων τουριστικών πόρων στις διάφορες εναλλακτικές τους χρήσεις.

Β) Στο πρόβλημα της διατήρησης της σταθερότητας της τουριστικής οικονομίας.

Γ) Στο πρόβλημα της ανάπτυξης ή μεγέθυνσης της τουριστικής οικονομίας και κατ' επέκταση της παραγωγικής της δυναμικότητας.

Δ) Στο πρόβλημα της δίκαιης διανομής της τουριστικής παραγωγής ή του τουριστικού εισοδήματος.

Από τη συνοπτική ανάλυση που προηγήθηκε γίνεται ολοφάνερο ότι η ρυθμιστική επέμβαση που επιδιώκεται από το κράτος στην ελεύθερη λειτουργία του μηχανισμού της τουριστικής αγοράς, αποβλέπει αποκλειστικά και μόνο στη διόρθωση ή θεραπεία των ατελειών ή αδυναμιών του και κατ' επέκταση στην άρση ή αποτροπή ανεπιθύμητων εξελίξεων στην τουριστική οικονομία.

Οι κύριοι σκοποί και οι περιοριστικοί παράγοντες της τουριστικής οικονομίας

Η τουριστική οικονομία ασχολείται με την επίτευξη μιας άριστης απόδοσης από τη χρησιμοποίηση των τουριστικών πόρων που, όπως είναι γνωστό, βρίσκονταν σε ανεπάρκεια. Είτε πρόκειται για ένα μεμονωμένο άτομο που επιδιώκει ψυχολογικά ωφέληματα από την πραγματοποίηση ενός ταξιδιού είτε για την επιχείρηση που ενδιαφέρεται στο να παρέχει τουριστικά προϊόντα και τουριστικές υπηρεσίες αντί κέρδους είτε για την κυβέρνηση μιας χώρας υποδοχής τουριστών που βλέπει τον τουρισμό σαν μια σημαντική πηγή οικονομικών ωφελημάτων εξαιτίας των δαπανών που πραγματοποιούν οι τουρίστες, η βασική αυτή αρχή της τουριστικής οικονομίας δεν αλλάζει. Οι παράγοντες της τουριστικής προσφοράς επιδιώκουν στο μέτρο του δυνατού να ικανοποιήσουν τις ψυχολογικές ή φυσικές ανάγκες των τουριστών. Το πρόβλημα το οποίο η τουριστική οικονομία επιχειρεί να επιλύσει είναι πώς αυτή η ανεπαρκής τουριστικοί πόροι πρέπει να κατανεμηθούν ώστε να ικανοποιηθούν διάφορες τουριστικές ανάγκες ή ανεκπλήρωτες τουριστικές επιθυμίες ανθρώπων.

α) Οι κύριοι σκοποί της τουριστικής οικονομίας

Τρεις είναι τουλάχιστον οι κύριοι σκοποί που προσπαθεί να πετύχει η τουριστική οικονομία και συγκεκριμένα οι παρακάτω:

- 1) Να μεγιστοποιήσει ποσοτικά και ποιοτικά την ψυχολογική εμπειρία που αποκομίζουν οι τουρίστες στη χώρα υποδοχής τους.
- 2) Να μεγιστοποιήσει τα κέρδη των επιχειρήσεων και κυρίως των τουριστικών που παρέχουν προϊόντα και υπηρεσίες

στους τουρίστες για την ικανοποίηση των τουριστικών αναγκών ή επιθυμιών τους.

- 3) Να μεγιστοποιήσει τις πρωτογενείς και δευτερογενείς επιπτώσεις των δαπανών που πραγματοποιούν οι τουρίστες σε μια κοινότητα, ένα δήμο, μία περιοχή και γενικότερα στην ίδια τη χώρα που επισκέπτονται.

Οι πιο πάνω σκοποί της τουριστικής οικονομίας είναι συχνά συμβιβάσιμοι. Η μεγιστοποίηση της ψυχολογικής εμπειρίας δημιουργεί χαρούμενους τουρίστες που τους κάνει να επιστρέφουν τη χώρα υποδοχής τους, να ξοδεύουν χρήματα και να κάνουν καθένα στην τουριστική βιομηχανία και στην τουριστική περιοχή που επισκέπτονται να αισθάνεται από οικονομικής άποψης ικανοποιημένος. Σε ορισμένες όμως περιπτώσεις οι σκοποί αυτοί μπορεί επίσης να είναι ασυμβίβαστοι. Έτσι λοιπόν ένας βραχυχρόνιος σκοπός μεγιστοποίησης κερδών μπορεί να προκαλέσει μία καθ' υπέρβαση επέκταση των τουριστικών και λοιπών εγκαταστάσεων στην τουριστική τοποθεσία και να οδηγήσει σε μία υπέρμετρη χρήση της και κατ' επέκταση σε μία ελάττωση της ψυχικής ευχαρίστησης των τουριστών. Το ίδιο αποτέλεσμα μπορεί να έχει μία υπερβολική έμφαση στον τουρισμό σαν ένα ουσιαστικό στοιχείο στη οικονομική ανάπτυξη και πρόοδο της χώρας. Επίσης μπορεί να υπάρξουν έντονες διχογνωμίες σε ό,τι αφορά στη χρησιμοποίηση των περιορισμένων πόρων για τουριστική ανάπτυξη ή άλλων ειδών ανάπτυξη.

α) Οι περιοριστικοί παράγοντες της τουριστικής οικονομίας

Ας υποθεθεί ότι είναι επιθυμητό να υπάρχουν απεριόριστες ποσότητες ψυχολογικής ευχαρίστησης, και ειδών και τοπικών

επιδράσεων. Αυτό όμως κάθε άλλο παρά δυνατό είναι, μια και πάντα κάτι παρουσιάζεται σαν εμπόδιο. Ο τουρισμός με το να είναι εξαιρετικά ευρύς και ποικίλος σαν κλάδος παραγωγικής δραστηριότητας, υπόκειται σε πολλούς περιορισμούς. Για να μπορεί όμως κανείς να κάνει μία ανάλυση των σχέσεων που αναπτύσσονται και των αλληλεξαρτήσεων που δημιουργούνται σε αυτόν είναι απαραίτητο οι περιορισμοί αυτοί να ταξινομηθούν προηγούμενα όπως παρακάτω:

- 1) *Περιορισμοί στην τουριστική ζήτηση:* Κάθε εμπορικός οίκος που προσφέρει προϊόντα και υπηρεσίες σε τουρίστες, περιορίζεται σε ότι αφορά στην παραγωγική του δραστηριότητα από τη ζήτηση που δημιουργείται κάθε φορά από την πελατεία του. Αυτή με τη σειρά της πάλι συνδέεται με την ποσότητα που μπορεί να αγοραστεί σε δοσμένη τιμή με την υλική ευημερία που υπάρχει και τέλος με το εισόδημα των αγοραστών.
- 2) *Περιορισμοί στην τουριστική προσφορά:* Πιθανό ένας από τους σημαντικότερους περιορισμούς που αντιμετωπίζει η τουριστική βιομηχανία στο σύνολό της είναι η περιορισμένη ποσότητα των διαθέσιμων τουριστικών πόρων και κυρίως των φυσικών. Αυτό μπορεί εύκολα να διαπιστωθεί αν εξεταστεί η γεωγραφική κατανομή των τουριστικών τοποθεσιών σε παγκόσμια κλίμακα. Έτσι λοιπόν μερικές τουριστικές περιοχές αποτελούν απλούστατα ισχυρότερους πόλους έλξης τουριστών από άλλες.
- 3) *Τεχνική και περιβαλλοντολογικοί περιορισμοί:* Αυτοί συνήθως σχετίζονται με μία συγκεκριμένη τουριστική τοποθεσία ή κατάσταση που επικρατεί σε αυτή, συνεπάγονται δε τέτοια θέματα, όπως είναι η σχέση μεταξύ

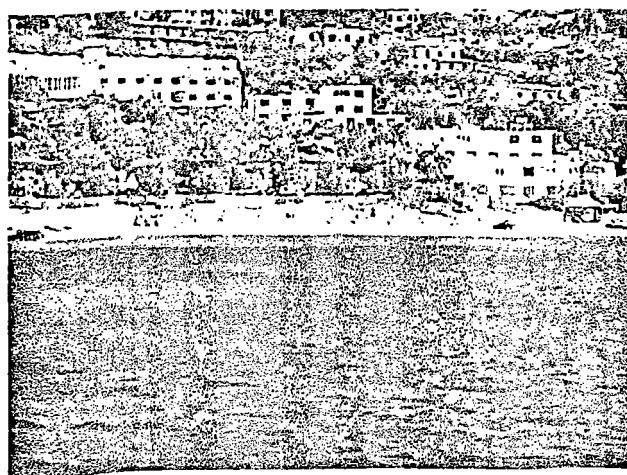
των αποβλήτων, των υπονόμων και της μόλυνσης του περιβάλλοντος, των ατόμων που περπατούν μέσα σε ένα βιότοπο και των ζημιών που προκαλούνται, των κατασκευαστικών εγκαταστάσεων, σε μία περιοχή και της υποβάθμισης του χώρου, της αυθαίρετης δόμησης και της αρχιτεκτονικής ρύπανσης και άλλα.

- 4) *Χρονικοί περιορισμοί:* Ο ελεύθερος χρόνος για τουρισμό που έχει στη διάθεση του κάθε τουρίστας θέτει αυτόματα περιορισμούς στο τι μπορεί να κάνει αυτός. Αλλά και η σχετικά μικρή χρονική διάρκεια της τουριστικής περιόδου επηρεάζει αρνητικά την παραγωγική δραστηριότητα της τουριστικής επιχείρησης και κατ' επέκταση τη δυνατότητά της να πραγματοποιήσει περισσότερα κέρδη. Επίσης επηρεάζει αρνητικά την εισροή τουριστικού συναλλάγματος και χρηματικών πόρων στη οικονομία του τόπου διαμονής των τουριστικών και κατ' επέκταση στην οικονομία της χώρας υποδοχής τους.
- 5) *Νομικοί περιορισμοί:* Υπάρχουν μερικοί τύποι νομικών περιορισμών που επηρεάζουν τον τουρισμό. Τέτοιου είδους περιορισμοί είναι για παράδειγμα νόμοι που αναφέρονται σε διάφορα περιβαλλοντολογικά προβλήματα, σε κατασκευαστικές δραστηριότητες, σε όρους δόμησης, σε διατυπώσεις εισόδου – εξόδου τουριστών, σε καθορισμό τουριστικών ζωνών ανάπτυξης ή ελεγχόμενης ανάπτυξης και άλλοι.
- 6) *Περιορισμοί που αυτοεπιβάλλονται:* Οι περιορισμοί αυτού του τύπου προκύπτουν από την ανάγκη εναρμόνισης συγκεκριμένων στόχων. Οι συγκρουόμενοι στόχοι μπορούν να προκύψουν μέσα σε μια τουριστική επιχείρηση ή μεταξύ

τουριστικών επιχειρήσεων ή κρατικών υπηρεσιών κλπ. Που επιδιώκουν να αναπτύξουν τουριστικά μία συγκεκριμένη περιοχή.

- 7) *Περιορισμοί λόγω ανεπαρκών γνώσεων:* Πολλές δραστηριότητες επιχειρήσεων στον τουρισμό είναι περιορισμένες εξαιτίας του γεγονότος ότι έχουν έλλειψη επαρκών γενικών και ειδικών γνώσεων γύρω από συγκεκριμένες καταστάσεις που δημιουργούνται και που είναι συνυφασμένες με την ανάληψη επιχειρηματικών κινδύνων, στους οποίους όμως μόνο μέχρι κάποιου ορίου είναι διατεθειμένοι να εκτεθούν. Το ίδιο ακριβώς συμβαίνει και με τις κυβερνητικές δραστηριότητες που αναπτύσσονται στον τουρισμό, όταν οι γνώσεις που υπάρχουν για την αντιμετώπιση παρόμοιων καταστάσεων που δημιουργούνται είναι ελλιπείς.
- 8) *Περιορισμοί λόγω ανεπάρκειας πόρων:* Όρια δεν υπάρχουν μόνο στους φυσικούς τουριστικούς πόρους αλλά και στους μη φυσικούς στους οποίους, όπως είναι γνωστό, βασίζεται η παραγωγική δραστηριότητα της τουριστικής βιομηχανίας. Τέτοιοι πόροι μπορεί να είναι για παράδειγμα το χρηματικό κεφάλαιο, το στελεχιακό δυναμικό, το ειδικευμένο προσωπικό, τα καταλύματα, τα μεταφορικά μέσα και άλλα. Τα όρια που υπάρχουν στους φυσικούς και μη φυσικούς τουριστικούς πόρους, περιορίζουν όπως είναι επόμενο, ποσοτικά τουλάχιστον, την παροχή αγαθών που ικανοποιούν τουριστικές ανάγκες ή επιθυμίες την επωφελή εκμετάλλευση προσοδοφόρων ευκαιριών που παρουσιάζονται στην τουριστική αγορά ή και την εκτέλεση έργων τουριστικής υποδομής και ανωδομής.

Δεν υπάρχει καμιά αμφιβολία ότι εκτός από τους πιο πάνω περιοριστικούς παράγοντες της τουριστικής παραγωγής και κατ' επέκταση της τουριστικής ανάπτυξης ή μεγέθυνσης, υπάρχουν και άλλοι που όμως δεν είναι και τόσο σημαντικοί. Παρόλα αυτά θα πρέπει να ειπωθεί ότι πολλές φορές συμβαίνει αυτοί οι διάφοροι μεμονωμένοι περιοριστικοί παράγοντες της τουριστικής παραγωγής, που αποτελούν τροχοπέδη στην επίτευξη των στόχων μιας τουριστικής οικονομίας ασκούν αρνητική αλληλεπίδραση μεταξύ τους, με αποτέλεσμα να δημιουργούνται σύνθετοι περιορισμοί σε δοσμένες δραστηριότητες της τουριστικής οικονομίας.

ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

ΕΟΤ

Κύριος σκοπός του ΕΟΤ (άρθρο 1 παρ. 3 Ν. 2160/93) είναι η **οργάνωση ανάπτυξη και προώθηση του Τουρισμού στην Ελλάδα**, με την αξιοποίηση όλων των υφισταμένων δυνατοτήτων της χώρας. Σύμφωνα με την πρόσφατη αυτή διάταξη, ο ΕΟΤ καθίσταται ο κύριος φορέας εισήγησης της τουριστικής πολιτικής και υλοποίησής της, με τις ακόλουθες "σφαίρες" δραστηριοτήτων/αρμοδιοτήτων:

1. Υποβάλλει προτάσεις στην Κυβέρνηση για τη χάραξη της τουριστικής πολιτικής.
2. Υλοποιεί την τουριστική πολιτική που χαράσσει η Κυβέρνηση.
3. Συντονίζει τις ενέργειες των συναρμόδιων φορέων για την εξυπηρέτηση των τουριστικών σκοπών.
4. Μελετά, εκτελεί και εποπτεύει έργα τουριστικής υποδομής και ανάπτυξης και καταρτίζει σχετικά προγράμματα περιλαμβανομένης της τουριστικής αξιοποίησης λουτροπόλεων και ιαματικών πηγών.
5. Καταρτίζει και εκτελεί το πρόγραμμα τουριστικής προβολής της χώρας στο εσωτερικό και εξωτερικό και μεριμνά για την ανάπτυξη τουριστικής συνείδησης.
6. Κατασκευάζει και εκμεταλλεύεται κάθε κατηγορίας τουριστικές εγκαταστάσεις και άλλες εγκαταστάσεις τουριστικής υποδομής.
7. Έχει την ευθύνη της τουριστικής επιμόρφωσης.
8. Εποπτεύει και ελέγχει τις τουριστικές εγκαταστάσεις και δραστηριότητες οποιασδήποτε κατηγορίας.

9. Ενισχύει δημόσιες υπηρεσίες, οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης (Ο.Τ.Α.) και φυσικά ή νομικά πρόσωπα, των οποίων οι ενέργειες αποβλέπουν στην προώθηση των στόχων του Ε.Ο.Τ.
10. Αναλαμβάνει κάθε άλλη δραστηριότητα ή ενέργεια που αποβλέπει στην οργάνωση, ανάπτυξη και προώθηση του τουρισμού.

Με την έκδοση του Π.Δ. 343/2001, η αποστολή του ΕΟΤ εξειδικεύεται ως εξής:

1. Υποβάλλει προτάσεις στην Κυβέρνηση για τη χάραξη της τουριστικής πολιτικής.
2. Υλοποιεί την τουριστική πολιτική που χαράσσει η Κυβέρνηση κατά το μέρος των αρμοδιοτήτων του.
3. Μελετά και καταρτίζει προγράμματα ειδικής και γενικής τουριστικής υποδομής και ανάπτυξης.
4. Καταρτίζει και εκτελεί το πρόγραμμα τουριστικής προβολής της χώρας στο εσωτερικό και εξωτερικό και μεριμνά για την ανάπτυξη της τουριστικής συνείδησης.
5. Εποπτεύει και ελέγχει τις εγκαταστάσεις ειδικής τουριστικής υποδομής.
6. Υποστηρίζει δημόσιες υπηρεσίες, οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης (Ο.Τ.Α.) φυσικά ή νομικά πρόσωπα σε ενέργειες οι οποίες αποβλέπουν στην τοπική τουριστική προβολή.
7. Καταρτίζει και εγκρίνει προγράμματα προβολής περιοχών της χώρας.
8. Ασκεί εποπτεία και ποιοτικό έλεγχο της τουριστικής αγοράς με στόχο την αναβάθμιση του τουριστικού προϊόντος.

Αναλαμβάνει κάθε άλλη δραστηριότητα ή ενέργεια που αποβλέπει στην οργάνωση, ανάπτυξη και προώθηση του τουρισμού, η οποία προβλέπεται από τις κείμενες διατάξεις και δεν έχει μεταβιβαστεί.

ΣΕΤΕ

Ο εκπρόσωπος των δυναμικών επιχειρηματιών του τουρισμού από το 1992, έτος ίδρυσης του ΣΕΤΕ. Ο σκοπός του είναι η συνεχής ποιοτική αναβάθμιση και η ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας του Ελληνικού Τουρισμού. Τα μέλη του είναι επιχειρήσεις από ολόκληρο το φάσμα των άμεσων και έμμεσων τουριστικών δραστηριοτήτων.

Ο ΣΕΤΕ διοικείται από 19μελές Συμβούλιο, το οποίο αναφέρεται στη Γενική Συνέλευση. Η πολιτική του Συνδέσμου υλοποιείται από τα στελέχη του και η δράση του υποστηρίζεται από ειδικευμένους συμβούλους.

Στο πλαίσιο της δράσης του Συνδέσμου εντάσσονται ενέργειες όπως: παρεμβάσεις σε κυβερνητικό επίπεδο, υποβολή και στήριξη προτάσεων και θέσεων προς οποιονδήποτε μπορεί να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο στη λήψη αποφάσεων για τον τουρισμό.

Εκπαίδευση και Συνεχής Κατάρτιση

Ο ΣΕΤΕ δίνει μεγάλη σημασία στην εκπαίδευση και τη συνεχή κατάρτιση και το εκφράζει με τη διοργάνωση εκπαιδευτικών προγραμμάτων υψηλού επιπέδου με τη συνεργασία έγκυρων εκπαιδευτικών φορέων. Σκοπός των εκπαιδευτικών προγραμμάτων είναι η παροχή τεχνογνωσίας από εξειδικευμένους εισηγητές - καθηγητές ελληνικών και ξένων ΑΕΙ, αναγνωρισμένων συμβούλων επιχειρήσεων, καθώς και στελεχών του ιδιωτικού και του δημόσιου τομέα.

Έρευνα

Η διαμόρφωση των θέσεων του Συνδέσμου βασίζεται στη συνεχή έρευνα, στη μελέτη και ανάλυση των μεγεθών και προβλημάτων του Ελληνικού Τουρισμού. Ο ΣΕΤΕ παρακολουθεί τη θέση και τη συμβολή του τουρισμού στην εθνική οικονομία, μελετά τις εξελίξεις στο διεθνή τουρισμό, αναλύει την ανάπτυξη του τουρισμού στις ανταγωνίστριες χώρες, επισημαίνει τα προβλήματα του Ελληνικού Τουρισμού και προτείνει μέτρα για την ποιοτική αναβάθμισή του.

Συνεργασία με εκπαιδευτικά ιδρύματα.

Ο ΣΕΤΕ συνεργάζεται με τα εκπαιδευτικά ιδρύματα ενημερώνοντας τα και παρέχοντας υποστήριξη στο ερευνητικό τους έργο. Συγκεκριμένα, ιδιαίτερη συνεργασία έχει με τα κάτωθι:

- Το Πανεπιστήμιο Αιγαίου,
- Το Πανεπιστήμιο Πειραιά,
- Το Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών,
- Τα Τμήματα Τουριστικών Επιχειρήσεων των ΤΕΙ και
- Τις Σχολές Τουριστικών Επαγγελματιών.

ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ

Οι τουριστικές επιχειρήσεις είναι παραγωγικές μονάδες με διάφορες νομικές μορφές (Α.Ε., Ε.Π.Ε., Ο.Ε. κλπ) στις οποίες ένα ή περισσότερα άτομα παίρνουν αποφάσεις σχετικά με την παραγωγή τουριστικών προϊόντων και υπηρεσιών. Με τις αποφάσεις αυτές των τουριστικών επιχειρήσεων προσδιορίζεται τι τουριστικά προϊόντα και υπηρεσίες θα παραχθούν εκ μέρους τους, σε τι ποσότητες, ποιότητες και ποικιλίες, με ποια παραγωγική διαδικασία, σε τι τιμή θα πουληθούν, σε ποιο μέρος θα εγκατασταθεί η τουριστική επιχείρηση και διάφορα άλλα μικρότερης σημασίας προβλήματα της τουριστικής επιχείρησης.

Όπως κάθε επιχείρηση, έτσι και η τουριστική επιχείρηση έχει σαν σκοπό και οδηγό στις διάφορες αποφάσεις που παίρνει τη μεγιστοποίηση του κέρδους που επιδιώκει, δηλαδή την επίτευξη του μεγαλύτερου δυνατού κέρδους, και αυτό γιατί όσο μεγαλύτερο είναι το κέρδος που πραγματοποιεί αυτή, τόσο πιο βέβαια θα είναι η επιβίωση και η ανάπτυξή της σε μακροχρόνια προοπτική.

Στις μεγάλες τουριστικές επιχειρήσεις, που δεν αντιμετωπίζουν οικονομικά προβλήματα και που απασχολούν μεγάλο αριθμό προσωπικού, οι προσπάθειες για τη μεγιστοποίηση του κέρδους τους όχι μόνο ολοφάνερη είναι αλλά και προγραμματισμένη. Σε μερικές μικρές όμως τουριστικές επιχειρήσεις η προσπάθεια για τη μεγιστοποίηση του κέρδους τους κάθε άλλο παρά συνειδητή είναι ή φανερή. Παρά τις εξαιρέσεις που μπορεί να υπάρχουν, ο κανόνας δεν παύει να ισχύει: οι τουριστικές επιχειρήσεις, ανεξάρτητα από οικονομική κατάσταση, οργάνωση, μέγεθος κλπ επιδιώκουν με κάθε τρόπο και με όλα τα

μέσα που έχουν στη διάθεσή τους να μεγιστοποιήσουν τα κέρδη τους, οι δε αποφάσεις που παίρνουν βασίζονται σε αυτή την επιδίωξή τους. Όπως είναι γνωστό, η ικανοποίηση των τουριστικών αναγκών ή επιθυμιών των ανθρώπων γίνεται από τις τουριστικές επιχειρήσεις πλην όμως ο όρος, όπως χρησιμοποιείται στην τουριστική οικονομία, δεν πρέπει να συγχέεται με τους όρους ξενοδοχείο, τουριστικό γραφείο ή κάτι ανάλογο. Το ξενοδοχείο ή το τουριστικό γραφείο είναι το φυσικό μέρος, ο τόπος όπου γίνεται η παραγωγή των τουριστικών προϊόντων και υπηρεσιών, ενώ η τουριστική επιχείρηση είναι η οργανωτική οντότητα που έχει και λειτουργεί το ξενοδοχείο ή το τουριστικό γραφείο. Μία τουριστική επιχείρηση μπορεί να έχει και να λειτουργεί περισσότερο από ένα ξενοδοχεία ή τουριστικά γραφεία, όπως είναι για παράδειγμα η ελληνικές ξενοδοχειακές επιχειρήσεις ΑΣΤΕΡΑΣ Α.Ε. της Εθνικής Ελληνικής Τράπεζας, οι ΞΕΝΙΑ Α.Ε. του Ε.Ο.Τ. ή οι αμερικάνικες ξενοδοχειακές επιχειρήσεις Intercontinental, Hilton, Sheraton και Holiday Inn που έχουν πολλές ξενοδοχειακές μονάδες.

Όλες οι τουριστικές επιχειρήσεις συνιστούν ενιαίο κλάδο παραγωγής τουριστικών προϊόντων και υπηρεσιών που χαρακτηρίζεται σαν τουριστική οικονομία.

Η τουριστική επιχείρηση σαν οργανωτική οντότητα που έχει με οποιαδήποτε μορφή στην κυριότητά της και λειτουργεί το ξενοδοχείο, τουριστικό γραφείο και γενικά την τουριστική μονάδα μπορεί να πάρει διάφορες μορφές και συγκεκριμένα τη μορφή ατομικής τουριστικής επιχείρησης ή αυτή της τουριστικής εταιρίας, τα πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα αναλύονται αμέσως παρακάτω:

A) *Ατομική τουριστική επιχείρηση:* Ταυτίζεται με ένα άτομο που είναι ο ιδιοκτήτης της και που είναι υπεύθυνο για τη λειτουργία της. Η τουριστική επιχείρησή του είδους αυτού είναι η απλούστερη από πλευράς οργανωτικής δομής, η δε σύστασή της δεν απαιτεί τίποτα περισσότερο από την απόκτηση των απαραίτητων συντελεστών για να αρχίσει η παραγωγή των τουριστικών προϊόντων και υπηρεσιών. Το κύριο πλεονέκτημα της τουριστικής επιχείρησης αυτού του είδους είναι ότι ο ιδιοκτήτης της έχει απόλυτη ελευθερία δράσης ενώ βασικό της μειονέκτημα είναι ότι ευθύνεται αυτός απεριόριστα απέναντι τρίτων. Άλλα μειονεκτήματα της ατομικής τουριστικής επιχείρησης είναι τα περιορισμένα κατά κανόνα κεφάλαιά της, καθώς επίσης η περιορισμένη δανειοληπτική της ικανότητα.

B) *Τουριστική εταιρεία:* Είναι η ένωση δύο ή περισσότερων ατόμων που τους ενώνει ένας κοινός σκοπός, ο οποίος στη προκειμένη περίπτωση είναι κερδοσκοπικός, δηλαδή επιδιώκουν από την παραγωγή και διάθεση τουριστικών προϊόντων και υπηρεσιών να μεγιστοποιούν διαρκώς τα κέρδη τους. Για τη σύσταση μιας τουριστικής εταιρείας είναι απαραίτητη η ύπαρξη ορισμένων βασικών προϋποθέσεων, όπως για παράδειγμα κοινές εισφορές και συμμετοχή όλων αυτών που την απαρτίζουν τόσο στα κέρδη όσο και στις ζημιές. Χωρίς τη συμμετοχή ατόμων στη σύσταση του κεφαλαίου της τουριστικής εταιρείας δεν μπορεί να υπάρξει αυτή. Η συμμετοχή των ατόμων στη σύσταση του κεφαλαίου της τουριστικής εταιρείας μπορεί να μην είναι σε χρηματικό κεφάλαιο αλλά σε είδος. Ακόμα μπορεί να είναι και σε παροχή προσωπικής εργασίας μόνο. Το ποσοστό συμμετοχής των ατόμων που απαρτίζουν την τουριστική εταιρεία τόσο στα κέρδη

όσο και στις ζημιές είναι καθαρά θέμα συμφωνίας μεταξύ τους που γίνεται από την αρχή, δηλαδή κατά τη σύσταση της τουριστικής εταιρείας.

Μια άλλη σημαντική διάκριση των τουριστικών εταιρειών έγκειται στο ότι άλλες έχουν νομική προσωπικότητα και άλλες πάλι δεν έχουν. Το νομικό πρόσωπο σε αντίθεση με το φυσικό πρόσωπο που είναι κάθε άνθρωπος, είναι δημιούργημα νομικό που όμως έχει υποχρεώσεις και δικαιώματα ακόμα όπως ακριβώς το φυσικό πρόσωπο. Η απόκτηση της νομική προσωπικότητας από μια τουριστική εταιρεία συνεπάγεται ορισμένες σημαντικές συνέπειες, οι χαρακτηριστικότερες από τις οποίες είναι οι παρακάτω:

- 1) Η τουριστική εταιρεία είναι αυτοτελής και ανεξάρτητη προσωπικότητα από εκείνη των ατόμων που την απαρτίζουν. Η βούληση και οι πράξεις των προσώπων που τη διοικούν, είναι η βούληση και η πράξη του νομικού προσώπου της τουριστικής εταιρείας.
- 2) Σαν ανεξάρτητο πρόσωπο η τουριστική εταιρεία μπορεί να συμμετέχει στη σύσταση του κεφαλαίου άλλης εταιρείας ή άλλων εταιρειών ανεξάρτητα αν αυτές είναι τουριστικές ή όχι.
- 3) Η τουριστική εταιρεία έχει τα δικά της περιουσιακά στοιχεία που είναι ανεξάρτητα από εκείνα των ατόμων ή των νομικών προσώπων που την απαρτίζουν.
- 4) Η τουριστική εταιρεία έχει δικό της όνομα με το οποίο διακρίνεται στην τουριστική αγορά και με το οποίο συναλλάσσεται.
- 5) Η τουριστική εταιρεία έχει δική της έδρα και ιθαγένεια.

Για τη σύσταση μιας τουριστικής εταιρείας απαιτείται η σύνταξη του καταστατικού της που περιέχει τους όρους συγκρότησης και λειτουργίας.

Όπως αναφέρθηκε και παραπάνω υπάρχουν και τουριστικές εταιρείες που στερούνται νομικής προσωπικότητας και που είναι γνωστές σαν συμμετοχικές ή αφανείς τουριστικές εταιρείες και οι οποίες μπορούν να θεωρηθούν σαν η φυσική ανάπτυξη των ατομικών τουριστικών επιχειρήσεων. Η συμμετοχική τουριστική εταιρεία υπάρχει σαν εταιρεία μόνο για τις μεταξύ των εταίρων σχέσεις, που διέπονται από την συμφωνία τους. Σε ότι αφορά στην ευθύνη απέναντι τρίτων δεν υπάρχει τουριστική εταιρεία αλλά μόνο οι εταίροι, γι' αυτό και χαρακτηρίζεται αυτή σαν αφανής τουριστική εταιρεία. Όπως στην περίπτωση των ατομικών τουριστικών επιχειρήσεων έτσι και στις συμμετοχικές τουριστικές εταιρείες τα άτομα που την απαρτίζουν, δηλαδή οι εταίροι, έχουν απεριόριστη ευθύνη. Ειδικά στις συμμετοχικές τουριστικές εταιρείες καθοριστική σημασία για την επιβίωσή τους σε μακρά προοπτική έχει η προσωπικότητα των εταίρων τους και όχι η συμμετοχή τους στο κεφάλαιό τους.

Οι κυριότερες μορφές τουριστικών επιχειρήσεων που έχουν νομική προσωπικότητα είναι η ομόρρυθμη τουριστική εταιρεία, η ετερόρρυθμη τουριστική εταιρεία, η ανώνυμη τουριστική εταιρεία, η τουριστική εταιρεία περιορισμένης ευθύνης και τέλος ο τουριστικός συνεταιρισμός.

ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΤΩΝ ΣΥΓΧΡΟΝΩΝ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

Οι τουριστικές επιχειρήσεις όπως παρουσιάζονται σήμερα είναι ένας διαρκής οργανωμένος συνδυασμός των συντελεστών παραγωγής, δηλαδή του κεφαλαίου και της σωματικής ή πνευματικής εργασίας. Κύρια επιδίωξη είναι η κάλυψη τόσο φυσικών αναγκών (στέγη, διατροφή), όσο και κοινωνικών αναγκών (άνετη διαμονή, πολυτελές περιβάλλον, ψυχαγωγία) των μετακινούμενων κυρίως ατόμων. Φυσικά καταβάλλεται πάντα προσπάθεια για την επίτευξη του μεγαλύτερου δυνατού κέρδους. Η μορφή που παίρνει η προσπάθεια αυτή, είναι η τάση για μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα, δηλαδή περιορισμός των εξόδων και αύξηση των εσόδων.

Σύμφωνα με τα παραπάνω γνωρίσματα μπορούμε να πούμε ότι οι τουριστικές επιχειρήσεις είναι μονάδες που αποβλέπουν πάντα στην εξασφάλιση της μεγαλύτερης δυνατής αποτελεσματικότητας. Για παράδειγμα ένα ξενοδοχείο είτε έχει νομική αυτοτέλεια είτε είναι ατομική επιχείρηση, αποτελεί πάντα μια αυτοτελή ενότητα, επομένως θεωρείται τουριστική επιχείρηση.

Βασικές λειτουργίες για τη σωστή διοίκηση των τουριστικών επιχειρήσεων

1. **Προγραμματισμός:** Ο προγραμματισμός καθορίζει εκ των προτέρων τους αντικειμενικούς σκοπούς και τα μέσα με τα οποία θα επιτευχθούν. Με άλλα λόγια αποφασίζει για το τι πρέπει να γίνει, πώς να γίνει και ποιος θα το κάνει.

2. **Η λήψη αποφάσεων:** Η λήψη αποφάσεων περιλαμβάνει την ανάλυση του προβλήματος, την ανάπτυξη και ανάλυση εναλλακτικών τρόπων δράσεως και τέλος την υλοποίηση της απόφασης.
3. **Οργάνωση:** Οργάνωση είναι ο καθορισμός σχέσεων μεταξύ δραστηριοτήτων που πρέπει να εκτελεστούν, προσωπικού για να τις εκτελέσει και υλικών παραγόντων που χρειάζονται.
4. **Διεύθυνση:** Με αυτή τη λειτουργία κατευθύνουμε και εποπτεύουμε τους υφισταμένους για επιτυχία των αντικειμενικών σκοπών που καθορίστηκαν με τον προγραμματισμό. Βασικά η λειτουργία αυτή συνίσταται στην εποπτεία, την υποκίνηση και επικοινωνία.
5. **Έλεγχος:** Η τελευταία λειτουργία είναι ο έλεγχος η οποία ανασκοπεί, ρυθμίζει και ελέγχει την απόδοση του εργαζομένου για να ελεγχθεί η συμμόρφωση προς κάποια πρότυπα που έχουν καθοριστεί με τη λειτουργία του προγραμματισμού.

Η διαδικασία για αποτελεσματική οργάνωση

Το βασικό αντικείμενο για τη διοίκηση των τουριστικών επιχειρήσεων είναι η σωστή οργάνωση. Η οργάνωση έχει την έννοια της κατάλληλης συσχέτισης και προσαρμογής των ανθρώπων που εργάζονται και αποτελούν τον κοινωνικό οργανισμό των τουριστικών επιχειρήσεων, προς τα χρησιμοποιούμενα κάθε φύσης υλικά μέσα, που συνιστούν τον υλικό οργανισμό της επιχείρησης, με σκοπό την καλύτερη δυνατή εκπλήρωση του έργου που αναλαμβάνει και εκτελεί ο κάθε εργαζόμενος. Για το σκοπό αυτό η διοίκηση της επιχείρησης οφείλει ως προς τους εργαζόμενους:

1. Να καθορίζει με σαφήνεια την ιεραρχική διάρθρωση της επιχείρησης, ορίζοντας τους τομείς και τις βαθμίδες σε κάθετη και οριζόντια διάταξη, ορίζοντας και τις διοικητικές, εκτελεστικές και επιτελικές θέσεις και τις οδούς επικοινωνίας.
2. Να περιγράφει με ακρίβεια το έργο του κάθε εργαζόμενου και το ρόλο – αρμοδιότητα του κάθε προϊστάμενου, ορίζοντας και το πεδίο εποπτείας, καθοδήγησης και ελέγχου καθενός από αυτούς.
3. Να καταρτίζει οργανωτικά διαγράμματα, στατικά που δείχνουν τη θέση και το ρόλο του κάθε εργαζόμενου και δυναμικά που δείχνουν την πορεία των εργασιών με χρονική διάρκεια.
4. Να εφαρμόζει ορθολογική οργάνωση του ανθρώπινου παράγοντα μέσα στην επιχείρηση.

Ως προς τα υλικά στοιχεία που χρησιμοποιεί η επιχείρηση, η διοίκηση οφείλει:

1. Να επιλέγει και να χρησιμοποιεί στην παραγωγή τα πιο τέλεια και σύγχρονα μηχανήματα που θα της επιτρέπουν να είναι ανταγωνιστική στην αγορά (εσωτερική και διεθνή) τόσο από την άποψη του κόστους παραγωγής όσο και από την άποψη της ποιότητας.
2. Να προμηθεύεται και να προσφέρει για χρησιμοποίηση από όλους τους τομείς (αγορές, παραγωγή, marketing, χρηματοπιστωτικό και λογιστικό τομέα και την ίδια τη διοίκηση) τα προσφερόμενα τεχνολογικά μέσα που απλοποιούν, πολλαπλασιάζουν και τελειοποιούν την ανθρώπινη ενέργεια, όπως είναι τα διάφορα μηχανήματα γραφείου (από τα μηχανήματα επικοινωνίας μέχρι τα μηχανήματα λογισμού) που σε μεγάλη έκταση, ποικιλία και τελειότητα παράγει η σύγχρονη ηλεκτρονική κυβερνητική

τεχνολογία, με αποκορύφωμα τους ηλεκτρονικούς υπολογιστές της νεότερης γενιάς.

Παράλληλα η διοίκηση οφείλει να μεριμνά ώστε σε όλους τους τομείς της επιχειρησιακής δράσης, να εφαρμόζονται οι πιο σύγχρονες και πιο κατάλληλες μέθοδοι, συστήματα και τεχνικές.

Η διάκριση των ξενοδοχείων ανάλογα με την οργάνωση τους και καταμερισμός εργασίας μέσα στην επιχείρηση

Αν πάρουμε για παράδειγμα μια ξενοδοχειακή μονάδα, το οργανωτικό έργο σχετικά με τη δομή της χωρίζεται σε δύο κύρια μέρη:

A) Στην οργανωτική ανάλυση, δηλαδή στον καταμερισμό της εργασίας κατά καθήκοντα και

B) Στην οργανωτική σύνθεση, που είναι κυρίως διαρθρωτική εργασία και με την οποία γίνεται ο σχηματισμός των θέσεων εργασίας και των τομέων της επιχείρησης και η διαμόρφωση της ιεραρχικής πυραμίδας.

Πρέπει να αναφέρουμε πως η δομή των ξενοδοχειακών εταιρειών διακρίνεται σε δύο μορφές: τις αυτόνομες επιχειρήσεις και τις αλυσίδες.

Αυτόνομες είναι οι επιχειρήσεις (ατομικές ή εταιρείες) που λειτουργούν σαν αυτόνομοι οργανισμοί και δεν έχουν κάποιο δεσμό ή δεν ελέγχονται από κάποιο κέντρο αποφάσεων.

Αλυσίδες ξενοδοχείων είναι ξενοδοχειακά συγκροτήματα τα οποία διοικούνται από κοινό κέντρο αποφάσεων, έχουν κοινό σύστημα λειτουργίας και οργάνωσης και κοινό όνομα.

Όπως προαναφέρθηκε ο καταμερισμός εργασίας αποτελεί ένα από τα βήματα πάνω στα οποία χτίζεται η οργάνωση της επιχείρησης. Αυτός

όταν συνδυάζεται και προς την εξειδίκευση του ατόμου οδηγεί στη βάση πραγματικών – ποιοτικών κριτηρίων κατανομής καταλληλότητας των εργαζομένων μέσα στην επιχείρηση, με σκοπό την επίτευξη της άριστης δυνατής τέτοιας κατανομής.

Ο καταμερισμός της εργασίας προσαρμόζεται στην κατανομή καθηκόντων μέσα στην επιχείρηση, η οποία μπορεί να πάρει τις εξής μορφές:

1. Κατανομή ανάλογα με τον τρόπο εκτέλεσης της εργασίας (προσαρμογή στο είδος της διαδικασίας της εργασίας)
2. Κατανομή με βάση το αντικείμενο (προσαρμογή στο είδος των παραγόμενων αγαθών ή των παρεχόμενων υπηρεσιών)
3. Κατανομή κατά τη σειρά ή την τάξη των ενεργειών (προσαρμογή στις δύο φάσεις από τις οποίες περνούν οι ενέργειες, την απόφαση και την εκτέλεση)
4. Κατανομή κατά τις φάσεις εκτέλεσης των ενεργειών (κατανομή στις τρεις φάσεις από τις οποίες περνάει η εκτέλεση των ενεργειών, δηλαδή τον προγραμματισμό, την πραγματοποίηση και τον έλεγχο)
5. Κατανομή με βάση τον επιδιωκόμενο σκοπό και ανάλογα με τη σχέση προς αυτόν

Καταμερισμός και εξειδίκευση

Ο καταμερισμός ή η κατανομή εργασίας αναφέρεται στη διανομή μιας εργασίας σε περισσότερα από ένα άτομα ή επιχειρήσεις. Η λογική πίσω από την έννοια και αρχή του καταμερισμού είναι ότι η αποτελεσματικότητα μιας εργασίας βελτιώνεται όταν η εργασία αυτή

κατανέμεται κατάλληλα, και αυτό είναι βέβαια πολύ σημαντικό για κάθε είδους παραγωγής, δηλαδή είτε προϊόντων είτε υπηρεσιών.

Ο καταμερισμός εργασίας μπορεί να αναφέρεται είτε σε πρόσωπα (μέσα στην ίδια επιχείρηση), είτε σε διαφορετικές επιχειρήσεις, πχ μία επιχείρηση ασχολείται με την εξόρυξη μεταλλεύματος ενώ άλλη με την μεταποίησή του. Στη σημερινή εποχή ο καταμερισμός έχει φτάσει σε πολύ υψηλό βαθμό σε επιχειρησιακό αλλά και κοινωνικό επίπεδο.

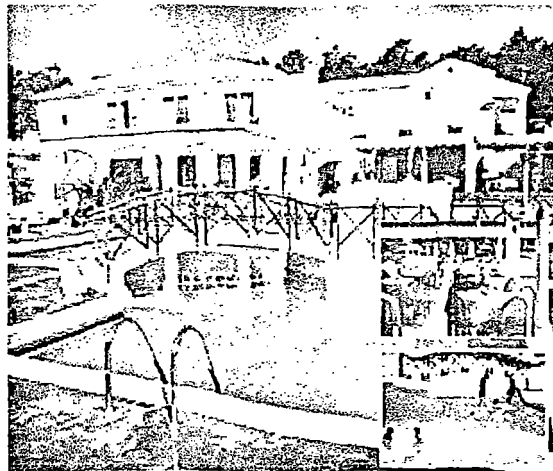
Πάρα πολύ σύναφής με την έννοια του καταμερισμού είναι η έννοια της εξειδίκευσης, στην οποία έχουμε ήδη αναφερθεί, και η οποία σημαίνει την εξειδίκευση του εργαζόμενου σε ένα συγκεκριμένο τμήμα της όλης εργασίας. Σύμφωνα με πολλές έρευνες, με την μεγαλύτερη εξειδίκευση των εργαζομένων αλλά και με τον καλύτερο καταμερισμό της εργασίας αυξάνει η παραγωγικότητά τους. Θέλοντας να διακρίνουμε μεταξύ του καταμερισμού και εξειδίκευσης, θα λέγαμε ότι ο καταμερισμός αναφέρεται στο χωρισμό της εργασίας σε μικρά τμήματα και στην ανάθεση της εργασίας του κάθε εργασιακού τμήματος σε διάφορα άτομα, ενώ η εξειδίκευση στη σε βάθος γνώση των τμημάτων της εργασίας. Η εξειδίκευση έχει περισσότερο νόημα στις μεγάλες παρά στις μικρές επιχειρήσεις αν και είναι δυνατόν να εφαρμοστεί και στις τελευταίες. Πάντως, όσο αυξάνει το μέγεθος της επιχείρησης τόσο αυξάνει και η ανάγκη για εξειδίκευση και καταμερισμό της εργασίας.

Η σωστή εφαρμογή του καταμερισμού και της εξειδίκευσης προσφέρει συνήθως ορισμένα πλεονεκτήματα στην επιχείρηση και τα κυριότερα από τα οποία είναι τα ακόλουθα:

- Γίνεται εξοικονόμηση χρόνου και κόπου από πλευράς εργαζομένων, αλλά και υλικών από την επιχείρηση συνολικά, πράγμα που επιδρά θετικά στην παραγωγικότητα.
- Η παραγωγικότητα αυξάνει εξάλλου και με την ανάπτυξη της δεξιότητας του εργαζομένου.
- Αξιοποιούνται συχνά τα ιδιαίτερα ταλέντα και κλίσεις των εργαζομένων.
- Συνήθως υπάρχει δυνατότητα ανάληψης αρμοδιοτήτων από περισσότερους υφισταμένους που βρίσκονται υπό την εποπτεία ενός προϊσταμένου.

Τα πιο συνηθισμένα μειονεκτήματα του καταμερισμού και της εξειδίκευσης είναι τα εξής:

- Είναι πιθανό να δημιουργείται ανία στον εργαζόμενο, κάτι που μπορεί να δημιουργήσει και νευρική υπερένταση.
- Του περιορίζονται οι δυνατότητες χρησιμοποίησης της φαντασίας του, της εφευρετικότητάς του και η δυνατότητα ανάληψης πρωτοβουλιών.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Για να παραχθούν τουριστικά αγαθά, που ζητούν οι άνθρωποι για να ικανοποιήσουν τις τουριστικές τους ανάγκες ή επιθυμίες που είναι πολλές και ποικίλες, πρέπει απαραίτητα να χρησιμοποιηθούν παραγωγικοί συντελεστές, πλην όμως αυτοί είναι περιορισμένοι, δηλαδή βρίσκονται σε ανεπάρκεια. Παρόλο ότι οι παραγωγικοί συντελεστές στην τουριστική οικονομία αυξάνονται με το πέρασμα του χρόνου ολοένα και περισσότερο, θα πρέπει να ειπωθεί ότι παράλληλα αυξάνονται και οι τουριστικές ανάγκες ή επιθυμίες των ανθρώπων και μάλιστα με πολύ πιο γρήγορο ρυθμό από ότι οι συντελεστές της τουριστικής παραγωγής. Αυτό δεν συμβαίνει μόνο επειδή η βελτίωση του βιοτικού τους επιπέδου τους κάνει πάντα να ζητούν περισσότερα και καλύτερα τουριστικά αγαθά. Μπορεί να συμβεί και σε περίπτωση που κορεστούν οι τουριστικές ανάγκες ή επιθυμίες των ανθρώπων για κάποιο τουριστικό προϊόν ή υπηρεσία, πλην όμως κάτι τέτοιο δεν παρατηρείται να συμβαίνει στην ίδια συχνότητα και έκταση που συμβαίνει με τις βασικές ανάγκες ή επιθυμίες τους. Αν όμως συμβεί αυτό, θα οφείλεται είτε γιατί δημιουργούνται στους ανθρώπους που το βιοτικό τους επίπεδο βελτιώνεται ολοένα και περισσότερο τουριστικές ανάγκες είτε γιατί ζητούν μεγαλύτερη ικανοποίηση των τουριστικών αναγκών τόσο από ποσοτικής όσο και από ποιοτικής άποψης.

Εξαιτίας της ανεπάρκειας των παραγωγικών συντελεστών στην τουριστική οικονομία, η πλήρης ικανοποίηση των τουριστικών αναγκών των ανθρώπων είναι πρακτικά αδύνατη. Γι' αυτό και γεννιέται αυτόματα θέμα ιεραρχικής τους, που σημαίνει ότι για κάποιους λόγους η ικανοποίηση ορισμένων από αυτές θα πρέπει να προταχθεί όλων των άλλων.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Πληροφορίες ΕΟΤ Μακεδονίας
- Ηγουμενακής Νικόλαος, «Τουριστική Οικονομία»
- Ηγουμενακής Νικόλαος, «Τουριστική Πολιτική»
- Βάρακας Αναστάσιος, «Msc Hotel & Catering Management»
- Σαϊτάς Γ., «Τουρισμός και ανάδειξη της πολιτικής»
- URL : <http://www.sete.gr>
- URL : <http://www.eot.gr>